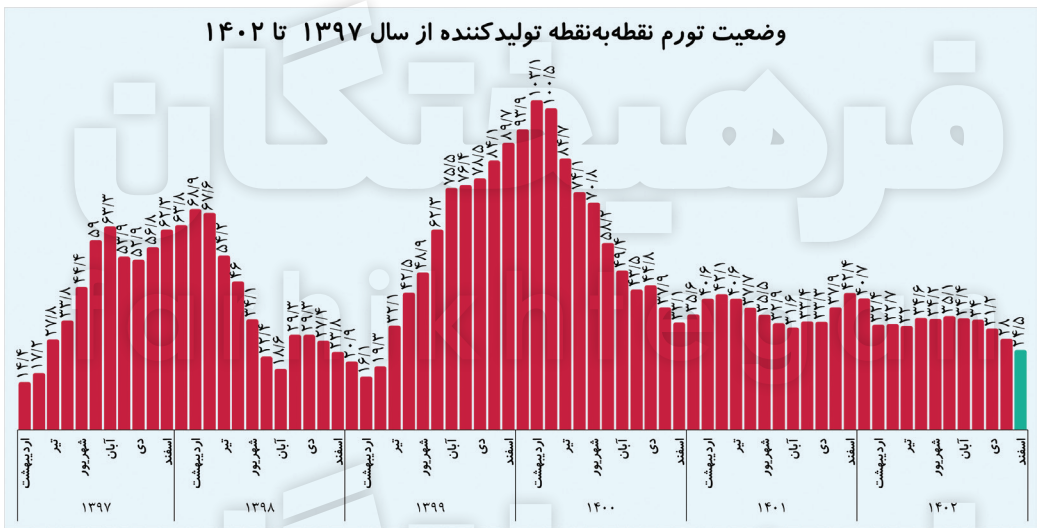

ثبت پایین ترین نرخ تورم تولیدکننده در ۴۵ ماه اخیر برای اقتصاد ایران چه پیامی دارد؟

سیگنال مثبت به تداوم کاهش تورم

کالا	نرخ (دلار)	تغییرات نسبت به سال گذشته
نفت برنت	۸۷.۲۹	۳.۵٪
اوره خاورمیانه	۲۸۳.۵	۳.۷٪
متانول فوب روتردام	۳۰۰	۰.۵٪
پلی اتیلن (میانگین انواع)	-	۰.۵٪
مس	۹۸۷۴	۳.۷٪
سرب	۲۱۵۹	۰.۹٪
روی	۲۸۳۲	۰.۵٪
ورق گرم فولاد فوب چین (سه ماهه)	۵۲۲	۰.۹٪
آلومینیم	۲۶۲۵	۸.۳٪
گندم	۰.۲۹	۰.۹٪
دانه سویا	۰.۴۲	۲.۲٪
کنجاله سویا	۰.۳۴	-
ذرت	۰.۱۷	۰.۲٪

کشاورزی و نهاده‌های دامی است. از طرفی باوجود افزایش نرخ جهانی نفت که بخش عمده عرضه ارز در ایران را به خود اختصاص داده است، قیمت محصولات شیمیایی در محدوده باثبات و کاهش قرار دارد. در بیلارد دلاری نیز هرچند رشد قیمت‌ها را تا حدودی شاهد بودیم اما این افزایش قیمت چندان محسوس نبوده و اثر قیمت آن می‌تواند به واسطه رشد تولید جبران شود. در جدول پیش رو تغییرات قیمت جهانی برخی محصولات پایه و فلزات اساسی در یک سال گذشته مورد بررسی قرار گرفته است.

فروردین ماه ۱۴۰۳ نیز ادامه یافته است. به طور مثال شاخص کامودیتی مفید در پایان فروردین ماه به ۳۸.۸ واحد رسیده که به نسبت آسفند ماه تغییر چندانی نداشته است. این شاخص در فروردین ماه سال جاری همچنان در پایین ترین محدوده خود از ماه مه ۱۴۰۱ قرار دارد. بررسی روند تغییرات قیمت‌های جهانی نشان می‌دهد طی یک سال گذشته نرخ کالاها در بخش محصولات کشاورزی در حال کاهش است. این بخش بیشترین تقاضای وارداتی و ارز در ایران را تشکیل می‌دهد و بیشترین تاثیر بر شاخص‌های تورمی در ایران نیز از کالاها

پولی و مالی در کنار تغییرات نرخ حقوق و دستمزد (کمترین اثر) می‌پذیرد. براین اساس تداوم روند نزولی قیمت‌های جهانی کالاها و خدمات واسطه‌ای، افزایش توان تامین کالاهای مورد نیاز تولید در داخل، کاهش هزینه مبادله و ریسک تجاری و افزایش تولید می‌تواند کاهش بیشتر این شاخص در آینده را تضمین کند.

از طرفی ثبات در نرخ ارز نیز به عنوان یک عامل اثرگذار بر انتظارات، عوامل سمت تقاضا و هزینه تولید، یک عامل بسیار مهم در کاهش بهای تولید خواهد بود. عاملی که در سال ۱۴۰۲ از طرف سیاست‌گذاران اقتصادی به خوبی مدنظر قرار گرفت و بانک مرکزی در مجموعه اقدامات ثبات بخشی که در بازارهای رسمی ارز به انجام رساند توانست تاحد زیادی به سرکوب رشد هزینه‌های تولید کمک کند. البته باید توجه داشت اثر متغیر حجم نقدینگی بر این شاخص نیز غیر قابل انکار است؛ چراکه کاهش حجم نقدینگی و کاهش تقاضای کاذب برای کالاهای واسطه‌ای توانست مجال چانه زنی و تامین کم هزینه تر نهاده‌های تولید را برای تولیدکنندگان فراهم کند.

عامل دیگر نیز به رشد تولید داخلی بازمی‌گردد. تداوم رشد تولید کالاها و مورد نیاز در داخل کشور باعث شد بخش زیادی از هزینه وارداتی بنگاه‌ها کاهش یابد و مسیر تولید را برای آنها هموارتر کند. اقدامات صورت گرفته برای ایجاد کانال‌های تجاری با کشورهای هم پیمان از طرف سیاست‌گذاران پولی و مالی نیز از جمله عواملی بوده است که به واسطه کاهش هزینه مبادله، از سرعت رشد هزینه‌های تولیدی جلوگیری کرده است.

ایجاد بازار رسمی ارز که واردکنندگان بتوانند ارز مورد نیاز خود را در یک شرایط باثبات و به دور از هیجانات زودگذر، تامین کنند نیز از جمله اینکارات بانک مرکزی در کمک به بخش تولید و سرکوب هزینه‌های این بخش است. عاملی که در سال ۱۴۰۳ به صورت کارا تر به فعالیت خود ادامه می‌دهد. این بازار در نظر دارد با ورود ابزار پوشش ریسک مبادلات ارزی و ایجاد بازارهای مشتقه ارزی شرایط را برای پیش بینی پذیر کردن اقتصاد فراهم کند و هزینه تولید را از مسیر بهبود شرایط تجاری بنگاه‌ها کاهش دهد.

جزئیات تغییرات PPI در اسفندماه

تورم ماهانه شاخص بهای تولیدکننده در اسفندماه ۱۴۰۲ رقم ۱.۶ درصد را ثبت کرده است. بررسی تورم ماهانه به تفکیک گروه‌های اختصاصی (کالا، و «خدمت» نیز حاکی از تحقق تورم ۱.۵ درصدی گروه کالا (ضریب اهمیت ۶۵.۷ درصد) با سهم از تورم یک واحد درصد و تورم ۱.۸ درصدی خدمات (ضریب اهمیت ۳۴.۳ درصد) با سهم از تورم ۰.۶ واحد درصد می‌باشد.

جهت بازارهای جهانی به سود ایران

اما آنچه که در ایران بیش از همه اهمیت یافته تغییرات نرخ‌های جهانی کالاها است چراکه اکثر کالاهای داخلی نیز براساس ضریبی از تغییرات نرخ‌های جهانی قیمت‌گذاری می‌شوند. در این خصوص با توجه به شرایط رکودی بازارها و افت قیمت‌های جهانی، می‌توان انتظار داشت مسیر کاهش تورم تولید از این مجرا همچنان ادامه یابد. براساس اطلاعات منتشر شده از طرف شرکت‌های سرمایه‌گذاری، روند نزولی قیمت محصولات پایه در بازارهای جهانی که از اواخر سال ۱۴۰۰ شروع شده بود

سعید رشیدی خبرنگار

هزینه تولید که کم شود، روند قیمت در بازار کالاهای نهایی نیز بهبود می‌یابد. همین یک جمله می‌تواند تمامی آنچه که از تحلیل شاخص بهای تولیدکننده (PPI) و ارتباط آن با شاخص بهای مصرف‌کننده (CPI) مورد نظر اقتصاد دانان است را توضیح دهد. این موضوعی است که از آخرین داده‌های بانک مرکزی دریافت می‌شود. براساس این داده‌ها، تورم نقطه به نقطه تولیدکننده در اسفندماه ۱۴۰۲ به ۲۴.۵ درصد رسیده است؛ عددی که در فروردین و اردیبهشت سال ۱۴۰۰ بیش از ۱۰۰ درصد بوده و نرخ فعلی کمترین مقدار تورم نقطه به نقطه تولیدکننده از خردادماه ۱۳۹۹ است. به طور اجمالی، شاخص بهای تولیدکننده، تغییرات بهای تمام شده تولید هر واحد کالا را اندازه‌گیری می‌کند. همچنین این شاخص می‌تواند تا حدود زیادی تغییرات شاخص بهای مصرف‌کننده یا به تعبیری، نرخ تورم در اقتصاد را برای ما پیش بینی کند. اثر شاخص اول بر قیمت‌ها نیز به این صورت است که با کاهش سرعت رشد بهای تمام شده تولید، رشد قیمت فروش محصولات نهایی کم می‌شود که به معنای کاهش نرخ تورم یا کاهش سرعت بالا رفتن سطح عمومی قیمت‌ها خواهد بود. روندی که اثر آن بر انتظارات تورمی آتی و بر تورم واقعی یا وقفه زمانی خواهد بود. به این معنا که کاهش شاخص بهای تولیدکننده در زمستان ۱۴۰۲ می‌تواند بر تورم انتظاری در همان فصل و تورم واقعی در بهار و تابستان ۱۴۰۳ اثرگذار شود. به همین ترتیب، روند نزولی این شاخص در سال ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ تاثیر بسیار زیادی بر کاهش نرخ تورم در سال ۱۴۰۳ خواهد داشت و اگر شرایط در دیگر متغیرهای اثرگذار بر تورم نیز بهبود یافته باشد، دیگر تحقق نرخ تورم هدف‌گذاری شده در کانال ۳۰ درصد، در اسفندماه امسال دور از دسترس نخواهد بود. هدفی که دستیابی به آن از طرف بانک مرکزی به طور جد پیگیری خواهد شد. همچنین تحقق هدف‌گذاری نقدینگی در سال ۱۴۰۲ نشان داد این توانایی در سیاست‌گذار پولی کشور وجود دارد.

پایین ترین PPI در ۴۵ ماه گذشته

تداوم کاهش شاخص بهای تولیدکننده (PPI) در سال ۱۴۰۲ به ثبت پایین ترین عدد ۲۵ ماه گذشته در اسفندماه ختم شد تا با اعلام رئیس کل بانک مرکزی ایران، شرایط برای کاهش بیشتر نرخ رشد قیمت‌ها در سال ۱۴۰۳، مهیا شود. براساس آمار ارائه شده از طرف بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، روند کاهش تورم نقطه به نقطه تولیدکننده در سال ۱۴۰۲ از محدوده ۴۰ درصد در فروردین ماه تا ۲۸ درصد در بهمن ماه ادامه یافته است. رقمی که طبق گفته رئیس کل بانک مرکزی در اسفندماه تا ۲۴.۵ درصد پایین آمده و یک فرود بی سابقه را در ۴۵ ماه گذشته به عنوان یک علامت پیش نگر در خصوص افت تورم (شاخص قیمت مصرف‌کننده) آتی اقتصاد ایران شناخته می‌شود. بنابراین کاهش سرعت آن به معنای کاهش سرعت رشد سطح عمومی قیمت‌ها در آینده خواهد بود.

این شاخص در ایران از بهای کالاهای جهانی، ثبات در نرخ ارز و سیاست‌های

زرها فتوره چی، استاد دانشگاه و تحلیلگر اقتصادی در گفت‌وگو با «فرهنگستان» تشریح کرد

رازهای ناگفته از تورم منفی ۱۰ درصدی افغانستان

پانجشیر رحیمی خبرنگار گروه اقتصاد

براساس داده‌های بانک افغانستان، تورم این کشور در ماه مارس ۲۰۲۴ به حدود منفی ۹.۷ درصد رسیده است. نکته قابل تأمل اینکه نرخ تورم اقلام خوراکی این کشور به منفی ۱۴.۴ درصد و همچنین نرخ اقلام غیرخوراکی نیز به حدود منفی ۲.۴ درصد رسیده است. ظاهر موضوع کنترل تورم، یک فضای رسانه‌ای گل و بلبل برای دولت طالبان را نشان می‌دهد؛ چراکه تورم این کشور نه تنها افزایش نیافته، بلکه منفی هم شده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد در ماه مارس ۲۰۲۴ علاوه بر افغانستان، هشت کشور دیگر شامل سیشل، کامبوج، تایلند، بوتنی، جمهوری آفریقای مرکزی، کاستاریکا، ارمنستان و مالی نیز تورم منفی داشته‌اند که البته به جز مالی که تورم منفی ۲ درصدی داشته، تورم مابقی کشورها زیر منفی ۲ درصد بوده است. بنابراین، افغانستان در حال حاضر رکورددار منفی ترین تورم در جهان است. از این منظر، تصویری که بعضاً برخی از ایرانیان در فضای مجازی از این کشور ارائه می‌کنند گویی از یک لیز خوشبینانه سطحی و اوتوپایی در حوزه بهبود اوضاع اقتصادی منعکس می‌شود. اما موضوع آنجا پدیدار می‌شود که عینک سطحی نگری و مثبت‌نگری کاذب را از چشم در بیاوریم و به وقایع و داده‌های منتشر شده بپردازیم. زرها فتوره چی، استاد دانشگاه و تحلیلگر اقتصادی در مصاحبه با «فرهنگستان» می‌گوید افغانستان و چین در حال حاضر دو کشوری هستند که موفق شده‌اند نرخ تورم را کاهش دهند، اما این کجا و آن کجا؟ کاهش تورم در افغانستان به نژول‌رشد اقتصادی و در چین به ارتقای رشد اقتصادی متکی به تولید بازمی‌گردد. آنچنانکه مشخص است افزایش ارزش افغانی نیز ناشی از کمک مالی ۱.۸ میلیارد دلاری از طریق حواله در سال ۲۰۲۳ بوده که با کاهش اثر آن به مرور زمان در حال نزول است. موازنه تجاری این کشور نیز برهم خورده و رهبر طالبان با ممنوعیت کشت خشخاش، تیشه به ریشه اقتصاد سنتی این کشور زده و درآمد کشاورزان را تا ۹۲ درصد کاهش داده است.

انعکاس واقعیت معکوس از اقتصاد افغانستان

زرها فتوره چی، استاد دانشگاه و تحلیلگر اقتصادی در گفت‌وگو با «فرهنگستان» اظهار داشت: «نرخ تورم در افغانستان منفی شده است. در فضای عمومی گفته می‌شود نرخ تورم در افغانستان منفی شده یا ارزش پول افغانستان به نسبت دلار افزایش یافته است. افغانستان در حال حاضر دچار پدیده تورم منفی است. براساس آخرین داده‌ها در ماه فوریه ۲۰۲۴ تورم این کشور منفی ۹.۷ درصد کاهش پیدا کرده است. در میان اقلام، تورم مواد خوراکی سهم بسیار زیادی را به خود اختصاص داده بود. اما سوال این است که جزایر تورم کاهش پیدا کرده است؟ دلیل این موضوع به منفی شدن رشد اقتصادی افغانستان بازمی‌گردد. براساس داده‌ها، میزان رشد اقتصادی افغانستان در سال ۲۰۲۲ حدود منفی ۶.۲ درصد و در سال ۲۰۲۳ نزدیک به منفی ۴.۵ درصد بوده است. تقاضای کل اعم

زغال سنگ از این کشور، انتقام سیاسی خود را از طریق اقتصاد می‌گیرد. دولت طالبان اعلام می‌کند که وضعیت اقتصادی این کشور بهبود و تورم کاهش یافته است. بانک جهانی در سال ۲۰۲۴ انتظار دارد که تورم و رکود افزایش پیدا کند که به بروز رکود تورمی در این کشور منجر می‌شود. برای مثال تورمی که در ژانویه منفی ۱۰.۲ بوده در فوریه کاهش پیدا کرده است. اما باید توجه داشت که بانک جهانی ماهیانه انتظارات و پیش‌بینی‌های خود را براساس وضعیت اقتصاد جهان تغییر می‌دهد.»

کاهش تورم چین و افغانستان؛ این کجا و آن کجا

فتوره چی در ادامه عنوان کرد: «در حال حاضر در دو کشور جهان یعنی چین و افغانستان، دو الگوی کاهش تورم در جهان را شاهد هستیم. علت کاهش تورم در افغانستان، کاهش رشد اقتصادی و کاهش تورم در چین، افزایش تولید و تقویت رشد اقتصادی متکی به تولید است. مردم چین تقاضا نمی‌کنند بلکه پس‌انداز می‌کنند اما مردم افغانستان پولی ندارند که صرف پس‌انداز کنند. زمانی که حزب کمونیست در چین جریان کووید صفر را آغاز کرد، دیدند دولت آن طور که باید در مواقع بحران از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان حمایت نمی‌کند، در نتیجه مردم متوجه شدند باید پس‌انداز کنند تا از آن در دوران بحران استفاده کنند. شی‌جی پینگ سیاست‌های پولی انبساطی را در پیش گرفته تا رشد اقتصادی چین را از طریق تحریک تقاضای مصرف‌کنندگان خارجی تقویت کند. در این راستا به صنایع یارانه دادند که این اقدام از طریق کاهش قیمت انجام شد.»

از تقاضای داخلی و خارجی برای محصولات افغانی کاهش یافته است. در افغانستان تقاضای مصرف‌کنندگان افغانی کاهش پیدا کرده، به این معنا که کالاهاست اما افغانستانی‌ها یا درآمد کافی برای خرید محصول ندارند یا اینکه افرادی که درآمد دارند به دلیل روند کاهش قیمت‌ها تقاضای خود را به تاخیر می‌اندازند. این عوامل سبب می‌شود تولید کاهش و بیکاری افزایش پیدا کند و تهدید و زمینه‌ای برای فروپاشی اقتصاد فراهم می‌شود. برای مثال زمانی که قیمت‌ها افزایش پیدا می‌کند، افراد تلاش می‌کنند اولین خریدار باشند؛ چراکه نگران افزایش قیمت هستند. این درحالی است که اگر روند نرخ‌ها نزولی باشد افراد خرید خود را به تعویق می‌اندازند. افغانستان چهار خشکسالی ناشی از تغییرات اقلیمی است، درآمد کشتزارها کاهش یافته، مهاجرت افزایش پیدا کرده و امنیت اجتماعی برهم خورده است.»

تیشه به ریشه اقتصاد سنتی افغانستان

فتوره چی در ادامه گفت: «هیبت‌الله آخوندزاده، رهبر طالبان کشت خشخاش را ممنوع کرده است. در سال ۲۰۲۳ کشت خشخاش ۹۵ درصد، درآمد کشاورزان ۹۲ درصد و اقتصاد مواد افیونی ۹۰ درصد کاهش پیدا کرد. کشت خشخاش که یک سوزش کل تولیدات کشاورزان در سال ۲۰۲۲ را تشکیل می‌دهد، منقبض شد و مردمی که به کار کشت خشخاش مشغول بودند، ۵۰ درصد از درآمد خود را از دست دادند. توقف کشت خشخاش قطعاً اتفاق خوبی است اما این اتفاق عملی‌تیشه به ریشه اقتصاد سنتی افغانستان نیز زده است؛ چراکه حکومت طالبان یک کشت جایگزین برای این موضوع با معرفی نکرده یا اینکه اقداماتش محدود بوده است.»

وقتی پاکستان تلافی می‌کند

استاد گروه مدیریت و اقتصاد دانشگاه محقق اردبیلی در ادامه و پیرامون ارتباط صادرات افغانستان با شرکای تجاری خود تصریح کرد: «از سوی دیگر نیز سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی در این کشور نیز دستخوش تغییراتی کافی افغانستان در جامعه جهانی از لحاظ مسائل سیاسی و امنیتی مشروعیت کافی کسب نکرده است. به بیان بهتر سرمایه‌گذاران چشم‌انداز اقتصادی، سیاسی و امنیتی کافی را در این کشور نمی‌بینند. بررسی داده‌های صادرات و واردات ژانویه ۲۰۲۴ نسبت به مدت مشابه سال ۲۰۲۳ از سوی بانک جهانی منتشر شده حاکی از کاهش ۵ درصد صادرات و افزایش ۳.۷ درصدی واردات است. صادرات از عدد ۱۴۸۱ میلیون دلار به ۱۴۰۵ میلیون دلار کاهش و واردات از ۶۰۰ میلیون دلار به ۸۳۰ میلیون دلار رسیده است. اما این سوال مطرح می‌شود که چرا صادرات کاهش یافته است؟ شرکای اصلی افغانستان، پاکستان و هند هستند. افغانستان به پاکستان زغال سنگ صادر می‌کند. براساس آمار ۸۷ درصد صادرات افغانستان به پاکستان به واسطه بالا گرفتن تنش‌های سیاسی میان این دو کشور کاهش یافته است. به بیان بهتر پاکستان از طریق عدم خرید

